19/11/2022

Παγκόσμια ημέρα κατά της Κακοποίησης των Παιδιών – Οι δείκτες των ερευνών και η ζοφερή πραγματικότητα

/ Επικαιρότητα

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να μεγαλώσει σε ένα υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον. Ωστόσο, σύμφωνα με την Unicef,

παγκοσμίως, υπολογίζεται ότι 2,7 εκατομμύρια παιδιά ζουν σε ιδρυματική φροντίδα – και ο πραγματικός αριθμός είναι πιθανότατα πολύ υψηλότερος.

Όπως υποστηρίζει η **Unicef,** η άμεση και μακροπρόθεσμη ζημιά που προκαλείται από τον **χωρισμό της οικογένειας** και την ακατάλληλη εναλλακτική φροντίδα, ιδιαίτερα σε ιδρύματα, είναι καλά τεκμηριωμένη. Τα ιδρύματα συχνά χαρακτηρίζονται από εγγενώς επιβλαβείς ρυθμίσεις διαβίωσης. Τα παιδιά μπορεί να βιώσουν αναγκαστική συμβίωση και σταθερές ρουτίνες που δεν είναι προσαρμοσμένες στις ατομικές τους ανάγκες. Συχνά στερούνται της ικανότητας να κάνουν επιλογές που ταιριάζουν με τα καλύτερα συμφέροντά τους.

Επιπλέον, τα παιδιά σε εναλλακτική φροντίδα απομονώνονται τακτικά από τις οικογένειές τους και τις τοπικές κοινότητες. Στερώντας τη γονική φροντίδα, μπορούν να υποστούν σωματικές, ψυχολογικές, συναισθηματικές και κοινωνικές βλάβες – με συνέπειες που διαρκούν μια ζωή. Αυτά τα παιδιά είναι επίσης πιο πιθανό να βιώσουν βία, κακοποίηση, παραμέληση και εκμετάλλευση.

Σύμφωνα πάντα με την πάνω από 1 στα 4 παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας υφίστανται **σεξουαλική κακοποίηση** ενόσω βρίσκονται σε καθεστώς κοινωνικής φροντίδας.**Unicef,**

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο στην **Ελλάδα** με πρόσφατο νόμο (Ν.

4837/2021) έγινε προϋπόθεση το λευκό ποινικό μητρώο για όποιον εργάζεται σε δομή που φροντίζει παιδιά και ταυτόχρονα ορίστηκε υπεύθυνος παιδικής προστασίας μέσα σε κάθε δομή – ένα πρόσωπο αναφοράς δηλαδή, για την έγκαιρη γνωστοποίηση των περιστατικών κακοποίησης στις αρμόδιες αρχές.

Ειδικοί, επιστήμονες, θύματα και κοινωνικοί φορείς κάνουν έκκληση να δοθεί άμεση προτεραιότητα στην προστασία των παιδιών με αφορμή την **Παγκόσμια Ημέρα κατά της Παιδικής Κακοποίησης** που τιμάται κάθε χρόνο στις 19 Νοεμβρίου. Μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, εκπρόσωποι από το **«Χαμόγελο του Παιδιού» και το Σωματείο «Ελίζα»** τονίζουν ακόμα μία φορά ότι το κλειδί στην αντιμετώπιση του προβλήματος είναι να αλλάξει η νοοτροπία και οι φρικαλεότητες να βγαίνουν στο φως.

Όπως λέει η διευθύντρια του «Ελίζα», **Βάνα Μαρκετάκη** *«έχουμε όλοι την εντύπωση ότι από την εποχή της πανδημίας και έως σήμερα, στη χώρα μας, έχει υπάρξει μία ανάγκη "αποκάλυψης" των περιστατικών, με πυροδότηση τη γενναία αποκάλυψη της ολυμπιονίκη Σοφίας Μπεκατώρου, για τη σεξουαλική κακοποίηση στην οποία υποβλήθηκε από έναν άνθρωπο του οικείου περιβάλλοντος της (9 στα 10 περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης συμβαίνει στο παιδί από έναν άνθρωπο του κοντινού, οικογενειακού, οικείου περιβάλλοντος του). Η κοινωνία μας φάνηκε δεκτική στο να ακούσει και έτοιμη να μιλήσει. Ολοένα και περισσότερα περιστατικά άρχισαν να αποκαλύπτονται, ενώ φάνηκε αύξηση των αναφορών και των καταγγελιών, σύμφωνα με στοιχεία τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας».*

Ωστόσο, τονίζει ότι η Ελλάδα πρέπει να αποκτήσει σύντομα ένα εθνικό σύστημα καταγραφής, το οποίο να θα αποτυπώνει τα περιστατικά αποκαλύπτοντας τις μορφές κακοποίησης και τα ποσοστά τους. «Έως σήμερα το μόνο στο οποίο βασιζόμαστε είναι τα στοιχεία που μας έδωσε η έρευνα Becan του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, σύμφωνα με την οποία η σωματική κακοποίηση εμφανίζονταν σε ποσοστά 47,38%, η σεξουαλική κακοποίηση σε ποσοστό 9,54%, η ψυχολογική/λεκτική κακοποίηση σε ποσοστό 70.02% και η παραμέληση στο 26.41%. Ωστόσο, οι επιστήμονες θεωρούν ότι τα αναφερθέντα περιστατικά, αυτά δηλαδή που δημοσιοποιούνται ή καταγγέλλονται στις εισαγγελικές αρχές και στην αστυνομία, αποτελούν την κορυφή του παγόβουνου, ενώ τα άγνωστα περιστατικά, αυτά που παραμένουν γνωστά σε έναν μικρό κύκλο θύματος-θύτη είναι το πραγματικό παγόβουνο. Σύμφωνα με στοιχεία του τελευταίου σχεδίου δράσης για την αντιμετώπιση της σεξουαλικής βίας στα παιδιά, έγινε αναφορά για έναρξη ενός εθνικού συστήματος καταγραφής, η οποία και αναμένεται»*, σημειώνει ακόμα η κ. **Μαρκετάκη.**

Την ίδια ακριβώς παρατήρηση κάνει μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ η Φωτεινή Παπαδάτου, που είναι ψυχολόγος του «Χαμόγελου του Παιδιού» στην Κρήτη. *«Στην Ελλάδα δεν υπάρχει ένα εθνικό και ενιαίο σύστημα καταγραφής περιστατικών βίας, ούτε γίνονται συστηματικά επιστημονικές έρευνες γενικεύσιμες στον πληθυσμό. Μπορούμε, όμως, να σας μεταφέρουμε την εικόνα του δικού μας Οργανισμού, στον οποίο καταγράφουμε σταθερά, ανελλιπώς, και σε 24ωρη βάση το φαινόμενο. Με βάση τα στατιστικά κακοποίησης του Οργανισμού μας, μόνο το Α' Εξάμηνο του 2022:*

Λάβαμε 557 ανώνυμες και επώνυμες αναφορές κακοποίησης και παραμέλησης για 964 παιδιά. Από αυτά τα 964 παιδιά, — μόνο τα 14! — αφορούσαν σε περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης. Η πιο συχνή αναφερόμενη μορφή κακοποίησης ήταν σε ποσοστό 50,10% η παραμέληση των παιδιών. Η λιγότερο συχνά αναφερόμενη μορφή κακοποίησης ήταν η σεξουαλική κακοποίηση – εκμετάλλευση παιδιών σε ποσοστό 1,45%. Υπήρξε αύξηση στις επώνυμες κι ανώνυμες αναφορές κατά 27,17% και κατά συνέπεια, αύξηση των παιδιών στις αναφορές κατά 43.88%. Αξίζει να σημειωθεί, ότι σε σχέση με το Α' Εξάμηνο του 2021 δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις αναφερόμενες μορφές κακοποίησης, γεγονός που καταδεικνύει ότι η σεξουαλική κακοποίηση – εκμετάλλευση των παιδιών μένει μυστικό».

Οι μαρτυρίες στο «Χαμόγελο του Παιδιού»

«Μας καλούν για όλες τις προαναφερόμενες μορφές βίας, λιγότερο συχνά για σεξουαλική κακοποίηση. Πολλά παιδιά βιώνουν ενδοικογενειακή βία, σχολικό

εκφοβισμό κ.α.» λέει η κ. Παπαδάτου προσθέτοντας: *«Σήμερα, μετά από 27 χρόνια Δράσης, νιώθουμε ιδιαίτερα περήφανοι που έχουμε καταφέρει τα ίδια τα παιδιά να μας μιλάνε και να μας εμπιστεύονται. Σχεδόν οι μισές κλήσεις που δεχόμαστε είναι από παιδιά. Για κάποια παιδιά "Το Χαμόγελο του Παιδιού" δεν ήταν μόνο η λύση να σωθούν από την κακοποίηση. Για κάποια παιδιά είναι ο λόγος που είναι ζωντανά, μαζί μας».* Και αναφέρεται μάλιστα και σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως αυτή της Ιωάννας που σήμερα είναι 24 ετών και μεγάλωσε με δύο γονείς που την κακοποιούσαν θέτοντας σε κίνδυνο τη ζωή της. Δύο φορές είχε επισκεφθεί το πλησιέστερο Αστυνομικό Τμήμα, καταγγέλλοντας την κακοποίηση και τον φόβο για τη ζωή της και τις δύο όμως έφυγε άπραγη. Την τρίτη φορά κάλεσε το «Χαμόγελο» και ζήτησε βοήθεια. *«Μεταβήκαμε με την Ιωάννα στο Αστυνομικό Τμήμα, αναλάβαμε όλα όσα έπρεπε και πλέον αφού εισακούστηκε, με εισαγγελική εντολή απομακρύνθηκε από την οικογένεια. Επόμενος σταθμός το Νοσοκομείο όπου όταν έσβησαν τα φώτα, πίστεψε ότι είναι πια μόνη. Κάτι που η ψυχολόγος το ανέτρεψε μιας και κάθισε μαζί της. Στο διάστημα που ακολούθησε η Ιωάννα είχε την τύχη να βρεθεί σε μία υπέροχη ανάδοχη οικογένεια, που της παρείχε καταρχήν ασφάλεια και όλα όσα είχε ανάγκη. Δώδεκα χρόνια μετά η Ιωάννα, φοιτήτρια πια επισκέφθηκε το Χαμόγελο και μας είπε: "την ημέρα που η ψυχολόγος ήταν δίπλα μου, κατάλαβα ότι ποτέ δεν θα είμαι μόνη μου. Το Χαμόγελο ήταν ο μόνος τρόπος για να σβήσει το λάθος που έκανε η φύση, να είμαι κόρη αυτών των ανθρώπων που με κακοποίησαν"».*

Ποιες είναι οι μορφές κακοποίησης στα παιδιά

Η πιο φρικιαστική είναι σεξουαλική κακοποίηση αλλά δεν σταματά εκεί. *«Όταν αναφερόμαστε σε παιδική κακοποίηση συμπεριλαμβάνουμε όλες τις μορφές βίας στα παιδιά. Δηλαδή, την ψυχική/λεκτική βία, τη σωματική βία, τη σεξουαλική βία και την παραμέληση. Όλες αυτές οι μορφές κακομεταχείρισης/κακοποίησης οδηγούν σε τραύματα ανεξάρτητα από το αναπτυξιακό στάδιο του παιδιού. Όσο πιο σύντομα στη ζωή ενός παιδιού συμβεί ή ξεκινήσει να συμβαίνει η κακοποιητική συμπεριφορά, πχ. στο στάδιο ταχείας ανάπτυξης 0-5 ετών, τόσο πιο βαθιά είναι ανεξίτηλα είναι τα τραύματα. Στην παιδική κακοποίηση τα τελευταία χρόνια συμπεριλαμβάνεται και η κακοποίηση που λαμβάνει χώρα στον κυβερνοχώρο, ενώ σύμφωνα με έκθεση του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, στην παιδική κακοποίηση εμπίπτει το Σύνδρομο «Μυνχάουζεν δια αντιπροσώπου»,* η συστεμική κακοποίηση (από τις υπηρεσίες προστασίας του παιδιού), η έκθεση σε βία (ενδοοικογενειακή βία) -σύνδρομο του αμέτοχου θεατή, η παιδική εργασία, η κακοποίηση και παραμέληση των παιδιών σε ιδρύματα, η σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων (παιδικό trafficking)», εξηγεί η κ. Μαρκετάκη.

Πώς πρέπει να αντιδρά κανείς απέναντι σε τέτοια περιστατικά

Το σημαντικότερο όλων, σύμφωνα με τους ειδικούς είναι περιστατικά παιδικής κακοποίησης να μην μένουν κρυφά. «Δεν υπάρχει άλλος δρόμος. Είναι σημαντικό για όλους μας, γείτονες, επαγγελματίες που εργαζόμαστε κοντά σε παιδιά, φίλοι, συγγενείς, όλοι οι ενήλικες που αντιλαμβανόμαστε ότι κάτι μας δημιουργεί υποψίες, μας βάζει σε σκέψεις, να απευθυνθούμε σε μία Γραμμή Βοήθειας, να συζητήσουμε τις σκέψεις μας και φυσικά, εφόσον το περιστατικό μας “βασανίζει”, να το αναφέρουμε στην Εισαγγελία. Είναι απολύτως βέβαιο ότι είναι προτιμότερο να αναφερθούμε σε ένα περιστατικό με υποψία κακοποίησης και να έχουμε κάνει λάθος, παρά να στρέψουμε το βλέμμα αλλού και να αφήσουμε ένα παιδί να κακοποιείται. Θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι την αναφορά μας μπορούμε να την κάνουμε και ανώνυμα, εάν δεn θέλουμε να αποκαλυφθούμε. Είναι ανακουφιστικό να γνωρίζουμε ότι αναφέρουμε υποψία και όχι βεβαιότητα. Αυτήν, την αναλαμβάνουν άλλοι», σημειώνει η διευθύντρια του Σωματείου **«Ελίζα»**.

Η αναγνωρισμένη ως **Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή SOS 1056** λειτουργεί όλο το 24ωρο, 365 ημέρες τον χρόνο και είναι στη διάθεση κάθε παιδιού και ενήλικα.

«Μπορούν να μας καλέσουν παιδιά, γονείς, εκπαιδευτικοί, γείτονες, απλοί πολίτες που θέλουν να βοηθήσουν ένα παιδί που υποφέρει ή κινδυνεύει, 24 ώρες το 24ωρο, ανώνυμα και δωρεάν. Επιπλέον, η εφαρμογή Chat 1056, είναι ένας νέος προσφιλής στα παιδιά και τους νέους τρόπος επικοινωνίας για να αισθάνονται την ασφάλεια να επικοινωνούν μαζί μας με γραπτά μηνύματα. Κανένα παιδί δεν πρέπει να κρατά μυστικό κάτι που το κάνει να υποφέρει, να πονάει, να ντρέπεται, να μην μπορεί να κοιμηθεί τα βράδια. Η Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα παιδιά SOS 1056 είναι δίπλα σας. Είμαστε εδώ για όλα τα παιδιά, αλλά και τους γονείς τους, για ό,τι τούς συμβαίνει, για ό,τι τούς απασχολεί, ώστε μαζί να βρούμε μία λύση στο πρόβλημά τους», λέει η κ. Παπαδάτου από το «Χαμόγελο του Παιδιού».

Πριν από περίπου ένα χρόνο ανακοινώθηκε από τον πρωθυπουργό **Κυριάκο Μητσοτάκη** ένα πενταετές Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική κακοποίηση και εκμετάλλευση σε ειδική εκδήλωση της Βουλής για την ευρωπαϊκή ημέρα για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και τη σεξουαλική κακοποίηση. Ο κ. Μητσοτάκης έκανε λόγο για εθνική προτεραιότητα και τόνισε πως βασική της προϋπόθεση είναι η μηδενική ανοχή στη σεξουαλική βία κατά των παιδιών. Το **Εθνικό Σχέδιο Δράσης** για την **Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Κακοποίηση και Εκμετάλλευση 2022-2027** τέθηκε υπό διαβούλευση πριν από μερικές εβδομάδες και όπως είχε δηλώσει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ η Έλενα Ράπτη, βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας και επικεφαλής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, *«πρόκειται για μια ολιστική παρέμβαση στο υφιστάμενο πλαίσιο δομών και λειτουργιών για την πρόληψη του φαινομένου, την προαγωγή της αποκάλυψής του όταν συμβαίνει, την γρήγορη και αποτελεσματική δίωξη των δραστών και την παροχή προστασίας και στήριξης στα θύματα». Είναι δηλαδή «ένα συλλογικό έργο 12 υπουργείων υπό το συντονισμό της Προεδρίας της Κυβέρνησης. Ένα πολυσχιδές σχέδιο με 11 οριζόντιες πολιτικές και 80 επιμέρους δράσεις. Το 75% των δράσεων έχει ήδη ενταχθεί στα ετήσια σχέδια δράσης των υπουργείων και αρκετές από αυτές υλοποιούνται ήδη».*

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ. Φωτό: pexels/unsplash